

Remiss av betänkandet Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis (SOU 2024:85) (Ju2024/02660)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i betänkandet "Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis" (SOU 2024:85). I utredningen presenteras förslag om en kompletterande lagstiftning till EU:s förordning om "europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden och för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd till följd av straffrättsliga förfaranden". Journalistförbundets yttrande begränsas till de delar av förslaget som påverkar journalisters möjligheter att skydda källor.

Journalisters tystnadsplikt har ett strakt skydd i rättegångsbalken (RB) 27 kap, 22 §. Enligt bestämmelsen får hemlig avlyssning inte omfatta uppgifter som omfattas av källskydd. I den mån det sker ska upptagningen raderas. I praktiken upprätthålls skyddet genom att den som granskar materialet avbryter och raderar inspelningen om uppgifter som omfattas av källskydd trots allt råkat inhämtas.

Det är enligt Journalistförbundet positivt att 27 kap. 22 § ska gälla vid domstolens handläggning av ett ärende om godkännande av en europeisk utlämnandeorder för inhämtning av trafikuppgifter eller innehållsdata. Enligt Journalistförbundet är det dock avgörande att bestämmelsen också tillämpas vid granskningen av det innehåll som inhämtas. Detta bör förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Allmänt om källskyddet

Journalisters tystnadsplikt är grundlagsreglerad i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Tystnadsplikten innebär att en journalist som får en uppgift från en källa inte får avslöja vem som lämnat uppgiften. En journalist som bryter mot tystnadsplikten kan straffas med fängelse i upp till ett år. En person som lämnat en uppgift skyddas också av det så kallade efterforskningsförbudet. Det innebär att en myndighet eller ett annat allmänt organ får inte efterforska vem som lämnat uppgifter till en journalist med stöd av källskyddet.

Skyddet i rättegångsbalken för uppgifter som omfattas av en journalisters tystnadsplikt

Uppgifter som omfattas av journalisters tystnadsplikt har ett starkt skydd i rättegångsbalken. Det påverkar såväl möjligheten till beslag som skyldigheten för journalister att vittna. Journalisters tystnadsplikt har också ett särskilt skydd vid hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation enligt 27 kap, 22 §, RB:

”Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation får inte avse telefonsamtal eller andra meddelanden där någon som yttrar sig, på grund av bestämmelserna i 36 kap. 5 § andra-sjätte styckena, inte skulle ha kunnat höras som vittne, om det som har sagts eller på annat sätt kommit fram. Om det under avlyssningen kommer fram att det är fråga om ett sådant samtal eller meddelande, ska avlyssningen omedelbart avbrytas.

(...)

Upptagningar och uppteckningar ska omedelbart förstöras i de delar som de omfattas av förbud enligt första eller andra stycket.”

Av förarbetena till bestämmelsen framgår hur bestämmelsen ska tillämpas i praktiken:

”Ändringen innebär att den som granskar material från hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation omedelbart måste avbryta granskningen så fort det står klart att samtalet omfattas av avlyssningsförbud. Något krav på att den myndighet som genomför avlyssningen ska granska materialet i realtid för att kunna avgöra när denna ska avbrytas ställs däremot inte.”¹

Bestämmelsen är den samma för till exempel advokaters tystnadsplikt som för journalisters. I praktiken finns det dock vissa skillnader. För en advokat är det sällan hemligt att advokaten haft kontakt med en klient, utan det är vad som sägs i samtalet som är känsligt. För en journalist som haft kontakt med en källa kan situationen vara den omvända. Vad som har sagt kan redan vara publicerat i en tidning till exempel, det är vem journalisten haft kontakt med som är den känsliga uppgiften. När det gäller advokaters tystnadsplikt går det att identifiera att det kan handla om uppgifter som omfattas av frågeförbudet i RB redan på grund av det faktum att en advokats mobilnummer förekommer bland trafikuppgifterna. När det gäller journalisters tystnadsplikt är detta svårare eftersom journalister i vissa fall, av säkerhetsskäl, använder särskilda nummer för att hålla kontakt med en källa.

Förfaranderegler för domstols godkännande av en europeisk utlämnandeorder

I utredningen föreslås att för domstolens handläggning av ett ärende om godkännande av en europeisk utlämnandeorder för inhämtning av trafikuppgifter eller innehållsdata enligt artikel 4.2 b ska i tillämpliga delar gälla vad som är föreskrivet i RB om rättens tillstånd till hemlig avlyssning eller hemlig övervakning av elektronisk kommunikation. Vid utfärdande av en sådan order ska även 27 kap. 22, 23–24, 31–33, samt 35 §§ RB gälla.

---

¹ Se prop. 2013/14:237 Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott, sid 184.

Det är enligt Journalistförbundet positivt att 27 kap. 22 § ska gälla vid domstolens handläggning av ett ärende om godkännande av en europeisk utlämnandeorder för inhämtning av trafikuppgifter eller innehållsdata. Enligt Journalistförbundet är det dock avgörande att bestämmelsen också tillämpas vid granskningen av det innehåll som inhämtas. Detta bör förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'U' followed by a star-like shape and a horizontal line.

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet